

Національна академія наук України

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ХАРЧОВОЇ БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ГЕНОМІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ДУ «ІХБГ НАН України»
академік НАН України

Ярослав БЛЮМ
наказ № 17 від «20» квітня 2026 р.

Кодекс академічної доброчесності
Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки
Національної академії наук України»

«СХВАЛЕНО»

вченою радою ДУ «ІХБГ НАН України»
протокол № 7 від «20» квітня 2026 р.

Погодженно з Радою молодих вчених ДУ «ІХБГ НАН
України» протокол № 2 від «17» квітня 2026 р.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Кодекс академічної доброчесності Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної академії наук України» (далі – Кодекс ДУ «ІХБГ НАН України») визначає загальноприйняті світовою спільнотою стандарти здійснення службових обов’язків співробітниками установи у сферах наукової та освітньої діяльності з дотриманням основних моральних і правових норм академічної поведінки, принципу нульової толерантності до порушень академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин.

Академічна доброчесність – система цінностей, принципів і заснованих на них правил, якими мають керуватися суб’єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності.

Кодекс ДУ «ІХБГ НАН України» є складовою внутрішньої системи забезпечення якості освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

Кодекс ДУ «ІХБГ НАН України» розроблено з урахуванням вимог Законів України «Про академічну доброчесність», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу діяльність», «Про запобігання корупції», нормативно-правових актів КМУ України, чинних наказів і рекомендацій Міністерства освіти і науки України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, норм Етичного кодексу ученого України та Статуту ДУ «ІХБГ НАН України».

2. БАЗОВІ ЦІННОСТІ ТА ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИКИ АКАДЕМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН

Базовими цінностями академічної доброчесності є:

- чесність суб’єктів академічної діяльності перед собою та іншими особами;
- довіра до результатів академічної діяльності інших осіб, зокрема до того, що ці результати здобуті чесно та з дотриманням відповідних правил і стандартів;
- повага до честі і гідності своєї та інших членів академічної спільноти, цінування різноманіття думок, повага до прав інтелектуальної власності інших осіб;
- справедливість у ставленні суб’єктів академічної діяльності один до одного, зокрема створення справедливих політик ДУ «ІХБГ НАН України», послідовне та неупереджене реагування на порушення академічної доброчесності, доброчесне оцінювання результатів академічної діяльності;

- відповідальність суб'єктів академічної діяльності перед собою, один перед одним і перед суспільством за результати своєї академічної діяльності;
- стійкість у доброчесному провадженні своєї академічної діяльності незалежно від зовнішніх і внутрішніх спонукань до порушення академічної доброчесності та від наявності чи відсутності зовнішнього контролю;
- рішучість у формуванні та утвердженні культури академічної доброчесності, сміливість у захисті академічної доброчесності в академічній діяльності.

Основними принципами академічної доброчесності є:

- пріоритетність забезпечення дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти шляхом застосування відповідних методів навчання, виховання, стимулювання і заохочення;
- відкритість інформації про правила академічної доброчесності, види порушень академічної доброчесності та відповідальність за них;
- нетерпимість (нульова толерантність) до будь-яких проявів порушення академічної доброчесності;
- повага до результатів академічної діяльності (авторства) іншої людини та непорушність прав інтелектуальної власності;
- уникнення конфлікту інтересів.

3. ВИДИ ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИКИ АКАДЕМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН

Видами порушень академічної доброчесності є:

Академічний плагіат - це оприлюднення (частково або повністю) наукового (творчого) результату, отриманого іншою особою (іншими особами), як результату власної академічної діяльності та/або відтворення в академічному творі чи навчальній роботі (частково або повністю) раніше оприлюдненого (опублікованого) твору (навчальної роботи) іншого автора (інших авторів) без посилання на відповідне джерело інформації та/або його (її) автора (авторів) (за наявності інформації про автора/авторів), та/або оприлюднення в академічному творі (навчальній роботі) перекладу іншомовного твору (його частини) без зазначення автора (авторів) перекладеного твору.

Академічний саботаж - це діяння (дія чи бездіяльність) науково-педагогічного, наукового працівника, здобувача освіти, вступника, учасника конкурсу, що перешкоджає реалізації прав, свобод і законних інтересів іншої особи в її академічній діяльності.

Відчуження авторства - це передача автором (авторами) створеного ним (ними) на замовлення або без такого замовлення, платно чи безоплатно, академічного твору (його частини) іншій особі та подальше оприлюднення такого академічного твору (його частини) із зазначенням як автора особи, яка не є його (її) автором.

Інституційними порушеннями академічної доброчесності - бездіяльність щодо забезпечення академічної доброчесності.

Недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом, - це оприлюднення текстів, зображень, моделей, даних, інших результатів, згенерованих штучним інтелектом, як результатів власної академічної діяльності, якщо цей факт не зазначено в академічному творі чи супровідних матеріалах до нього.

Недоброчесне оцінювання - це свідоме порушення вимог щодо оцінювання, визначених Законом «Про академічну доброчесність», внутрішніми актами, умовами конкурсу, що призвело до завищення або заниження оцінки результатів академічної діяльності.

Недозволена допомога - це надання допомоги, не передбаченої умовами навчального, конкурсного завдання, яка призвела або могла призвести до викривлення оцінки результатів академічної діяльності.

Несамостійне виконання завдання - це виконання навчального, конкурсного завдання, зокрема під час оцінювання результатів навчання, із залученням не дозволених для використання джерел інформації, технічних засобів та/або недозвільної допомоги іншої особи (інших осіб).

Приписування авторства - це оприлюднення твору, серед авторів якого зазначена особа, яка не брала участі у його створенні.

Самоплагіат - це оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів без зазначення інформації про джерело попереднього оприлюднення.

Схиляння до порушення академічної доброчесності - це прохання, вмовляння, доручення (вказівка), погроза, примушування, тиск чи будь-яка інша форма спонукання особи до вчинення порушення академічної доброчесності.

Фабрикація - це вигадкування суб'єктом академічної діяльності даних чи фактів про результати власної академічної діяльності.

Фальсифікація - це свідомо зміна чи модифікація наявних даних, що призводить до створення завідомо неправдивої інформації щодо результатів академічної діяльності.

4. ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИКИ АКАДЕМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН

Дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності передбачає:

- дотримання цінностей, принципів і правил академічної доброчесності;

- забезпечення прозорості наукового дослідження (з урахуванням визначених законодавством обмежень) шляхом надання (зазначення, повідомлення тощо) достовірної (правдивої) інформації про первинні дані дослідження, використані/застосовані методи, методики, матеріали, обладнання тощо, порядок проведення і результати власних досліджень, джерела використаної інформації, власну дослідницьку діяльність;
- аналізування надійності і достовірності вихідної інформації та раніше отриманих наукових результатів, що використовуються для отримання нових наукових результатів;
- формулювання або формування висновків і рекомендацій за результатами досліджень на основі належних доказів і фактів;
- чітке виокремлення і розмежування результатів власної наукової діяльності та результатів наукової діяльності інших осіб;
- під час оприлюднення результатів досліджень несення відповідальності за їх достовірність і вплив на суспільство.

Дотримання академічної доброчесності у педагогічній, науково-педагогічній, викладацькій діяльності передбачає:

- сприяння власним прикладом формуванню у здобувачів освіти академічної доброчесності;
- навчання принципам і правилам академічної доброчесності, підвищення рівню обізнаності здобувачів освіти щодо академічної доброчесності;
- стимулювання та заохочення здобувачів освіти до дотримання академічної доброчесності;
- ставлення з повагою до здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу;
- ґрунтування власної діяльності на надійних і достовірних даних, що базуються на результатах досліджень та відображають сучасний стан знань з відповідних питань;
- перевірка надійності і достовірності інформації, що надається здобувачам освіти та іншим учасникам освітнього процесу;
- чітке окреслення очікуваних результатів навчання, встановлення зрозумілих вимог до виконання навчальних завдань та прозорості системи оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, яка базується на чітких оприлюднених критеріях;
- доброчесне оцінювання академічних творів та навчальних робіт здобувачів освіти, переконання у відсутності ознак порушення академічної доброчесності;
- вчасне, неупереджене, невивіркове реагування на будь-які прояви порушення академічної доброчесності, припинення таких порушень, застосування до здобувачів освіти заходів реагування на порушення академічної доброчесності у випадках і порядку, визначених законодавством та/або відповідним Положенням установи.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- виконання кожного навчального завдання самостійно, крім випадків, якщо його виконання передбачає участь декількох осіб та/або правилами виконання відповідних завдань дозволено отримання допомоги від інших осіб, використання допоміжних матеріалів та засобів, у тому числі з інтернет-ресурсів;
- у разі використання у власному академічному творі результатів інтелектуальної творчої діяльності іншого автора (текстів, зображень, ідей, розробок, тверджень, відомостей, думок тощо) зазначення посилання на відповідне джерело інформації та/або відповідного автора;
- включення у академічний твір раніше створеного академічного твору (повністю або частково) лише у разі, якщо це дозволено умовами навчального завдання.

5. АКАДЕМІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИКИ АКАДЕМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН

Суб'єкт академічної діяльності вважається таким, що допустив порушення академічної доброчесності, лише у разі встановлення такого факту відповідно до процедур, визначених Законом та/або відповідним Положенням ДУ «ІХБГ НАН України», прийнятим відповідно до цього Закону (**принцип презумпції академічної доброчесності**). Встановлення факту порушення академічної доброчесності є виключним повноваженням уповноваженого органу або уповноваженої особи (ч. 3 ст. 17 Закону України «Про академічну доброчесність»).

Заходами реагування на порушення академічної доброчесності є:

виховні заходи;
притягнення до академічної та/або дисциплінарної відповідальності;
реагування на порушення академічної доброчесності при проведенні конкурсів;
інституційні заходи реагування.

Рішення про застосування заходів реагування на порушення академічної доброчесності ухвалює вчена рада ДУ «ІХБГ НАН України».